

La higiene i cura del cos

El darrer conjunt de serveis tradicionals que considerem ací és el que tenia relació amb la conservació i cura de l'aspecte físic de les persones i de la roba. Conservació que vol dir manteniment dintre unes normes més o menys definides, d'ordre, de neteja, de salut: per a mantindre en ordre el cos i el vestit (en el pròxim capítol parlarem de la roba) d'acord amb els criteris estètics o sanitaris dominants, també hi havia uns professionals específics, estables o ambulants.

Hi havia, pel que fa a la conservació del cos, i sobretot del cabell una clara especialització sexual; dones que pentinaven altres dones, i hòmens per afaitar i tallar el cabell dels hòmens.

Les pentinadores, amb tenalletes calentes al foc, pinces, gafes, diferents tipus de pintes o "batidors", etc. modelaven el cabell de les dones. Hi havia tècniques molt complicades per fer les metxes del cabell, els caragols en la cara o les ones, de manera "permanent". Les pentinadores no solien tindre establiment propi, sinó que anaven a les cases de les clientes, que generalment eren dones de famílies benestants, almenys la clientela regular.

Els barbers, pel contrari, eren una institució pública i d'abast majoritari en la societat tradicional: tots els hòmens poden necessitar afaitar-se regularment, o tallar-se el cabell -i no tots tenien ni la pràctica ni l'instrumental per a fer-ho. A més, els barbers no servien tan sols per afaitar els hòmens i retallar-los el cabell: el seu lloc de treball, de vegades al bell mig de la plaça (és a dir, no sempre una "barberia", sinó potser una simple cadira), era també un lloc de reunió masculina, centre d'informació i difusió de notícies, i també lloc de debat i de formació política.

Els clients sovint pagaven una "igualada" anual, per exemple un duro, que donava dret a l'afaitada de tot l'any. També els llauradors de masos i alqueries aprofitaven l'assistència al marcat setmanal per afaitar-se, i sovint pagaven al barber en espècie.

La major part dels hòmens de dins del poble s'afaitaven dues o tres dies per setmana, com ara dimecres i diumenge, i de vegades dissabte.

El barber, a banda del seu ofici específic, i a més del paper de centre de replega i difusió d'informacions, solia encarregar-se de petites ferides i accidents, embenats, sutures, fins i tot adobar ossos trencats i, en casos extrems urgents, fins i tot amputacions de membres. També solia ser l'encarregat de l'extracció dels queixals dolents, sense més eina que les tenalles ni més anestèsia i desinfectants que un glop d'aiguardent.

La higiene y la cura del cuerpo

El último conjunto de servicios tradicionales de la serie que hemos tratado aquí es el que tenía que ver con la conservación y cura de el aspecto físico de las personas y su ropa (de esto hablaremos en el siguiente número).

Había una clara especialización sexual en lo respecto a la conservación del cuerpo y, especialmente, del pelo. Las mujeres peinaban a las mujeres, y los hombres afeitaban a los hombres.

Las peinadoras tenían tenazas que se calentaban al fuego, pinzas, horquillas y peines para modelar el cabello de las mujeres. Había técnicas muy complicadas para hacer mechones, caracoles u ondas de manera permanente. Las peinadoras no tenían su propio establecimiento, sino que iban a las casas de las clientas generalmente adineradas.

Los barberos, al contrario, eran una institución pública y estaban accesibles para todos los hombres. A menudo no tenían ni barbería, sino que trabajaban desde una silla en la plaza del pueblo. Donde estaba el barbero era un centro de reunión masculina, de información y difusión de noticias, y también de debate y formación política.

Los clientes pagaban una cuota anual, por ejemplo, de un duro, que les daba derecho a afeitarse todo el año. Los labradores acudían a afeitarse cuando iban al mercado y acostumbraban a pagar en especie. La mayoría de los hombres se afeitaban dos o tres veces por semana.

El barbero también se encargaba de curar heridas y golpes, e incluso tratar huesos rotos y amputar miembros en caso de urgencia. También se encargaba de sacar las muelas, con unas tenazas como única herramienta y un trago de aguardiente como anestesia.

por Vicent Català
Restaurador de muebles
Tel: 679 851 122